

تأثیر رسانه ای جنبش دانشجویی دهه ۶۰ بر شکل گیری اجلاس انسان و محیط زیست استهکلم ۱۹۷۲

دکتر سید عباس پورهاشمی عضو هیئت علمی و استاد یار گروه حقوق محیط زیست و انرژی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران

عارف واحد ناوان فارغ التحصیل کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

نازنین بازغی دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق محیط زیست دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

(نویسنده و مسئول مکاتبات)

چکیده

ترغیب و تشویق افکار عمومی در مخالفت یا موافقت با سیاست یا برنامه ای مهم ترین ابزار در یکی دو قرن گذشته در دست سیاستمداران بوده است. افکار عمومی جهان نیز از پشتوانه های مهم حقوق محیط زیست است در واقع قدرت افکار عمومی در جنبش ها جهت دفاع از محیط زیست متبلور می شود. آنچه اما در این میان مهم به نظر می آید حمایت رسانه ها از جنبش های محیط زیستی است. در این مقاله کوشش شده است تا اهمیت تاثیر رسانه ای جنبش دانشجویی دهه ۱۹۶۰ بر شکل گیری اجلاس انسان و محیط زیست ۱۹۷۲ استهکلم مورد توجه قرار گیرد نتایج این پژوهش نشان می دهد که گفتمان محیط زیست و حقوق محیط زیست ناشی از وجود ساختار شکنی مدرنیته بود که در شکل گیری و توسعه حقوق بین الملل محیط زیست نقش بسزایی داشته است.

واژگان کلیدی: رسانه، محیط زیست، مدرنیسم، حقوق محیط زیست، پست مدرنیسم

مقدمه

انقلاب صنعتی در غرب که همراه رشد اقتصادی اما بدون در نظر گرفتن محیط زیست صورت گرفت فعالان محیط زیست را به تکاپو در آورد. این فقط انقلاب صنعتی نبود که در سده گذشته رخ داد بلکه پیشرفت در صنعت موجب انقلاب در رسانه‌ها هم شد. یکی از توجهات رسانه‌ها به محیط زیست بود. از اواخر دهه ۶۰ جنبش‌هایی در سراسر جهان شکل گرفت که بر انسان و محیط زیست آن واکنش‌هایی نشان داد. گرچه همواره محیط زیست جهانی وجود داشته است ولی بروز مخاطرات برای آن مورد توجه سیاسی قرار گرفت. در واقع ویژگی تعیین‌کننده عمل انسانی این است که نظم‌می‌بخشد و شکل‌می‌دهد و انسان در مقام نخست نیازمند محیطی سالم و ایمنی است که بتواند در آن زندگی کند و حال آنکه رشد صنعتی بی‌رویه و فرهنگ افراطی مصرف‌گرایی که یکی از مشخصات بارز دوران مدرن است عملاً به تخریب محیط زیست منجر شده و همین امر می‌تواند نزاع بر انگیز باشد. افزون بر این فرآیندهای طبیعی که بعضاً به بروز حوادثی چون خشکسالی و بلایای طبیعی منجر می‌شود می‌توان احتمال وقوع این تنش‌ها را صدچندان کند و بحران‌های زیست‌محیطی با جهانی شدن فرآیندهای اقتصادی و رقابت‌های صنعتی و تکنولوژی تقویت شده است.

مدرنیته و تخریب وسیع محیط زیست

بسیاری از متفکران علم اجتماعی، مدرنیسم را دورانی تاریخی می‌دانند که پس از رنسانس فرهنگی در اروپای پس از قرون میانی آغاز شد. بعضی نیز نقطه آغازین دوران مدرن را انقلاب صنعتی می‌دانند و بعضی دیگر نظام تولید سرمایه‌گذاری و بازار آزاد را شروع دوران مدرن تلقی می‌کنند. به هر حال ویژگی‌های برجسته این دوران عبارتند از رشد شهرنشینی، گسترش و توسعه علوم جدید، پدید آمدن نهادهای جدید اجتماعی، سیاسی، آموزشی و از میان رفتن تدریجی نظام‌های سنتی، جدایی مذهب از نهادهای سیاسی؛ حضور مردم در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی؛ جا افتادن حقوق فردی یکسان برای همگان و به طور کلی شاید بتوان گفت که مدرنیسم ویژگی یک دوران تاریخی است که کم و بیش از قرن ۱۶ میلادی در اروپا آغاز و تا عصر ما ادامه یافته است. در این دوران چهره زندگی بشر در اروپا آغاز و تا عصر ما ادامه یافته است. (حقیقی، ۱۳۷۹، ص ۱۳)

از مهم‌ترین حوادث این دوران پیشرفت سریع علوم و تکنولوژی جدید و تخریب وسیع محیط زیست بوده است. در واقع از چشم‌انداز اندیشه پست مدرن هر تعبیری از جامعه بخردانه ناگزیر به جامعه‌ای توتالیتر منتهی می‌شود که در آن جایی برای آزادی و فردیت و خلاقیت نیست. پیش‌انگاشت کلیدی فلسفه اجتماع در سنت فکری مدرن این بود که جامعه دست کم به طور بالقوه یک کلیت پیوسته و دارای هماهنگی درونی است. البته همه متفکران مدرن از این پیش‌انگاشت به نتیجه‌ای نرسیده‌اند ولی همگی به شکل‌های مختلف آنرا پذیرفته‌اند. در فلسفه سیاسی مدرن میان دو برداشت متفاوت از محیط زیست فرق وجود دارد. در نظر دسته‌ای از متفکران مدرن جامعه کلیتی است ارگانیک یا نظامی است خودگردان که در آن هر جزیی و هر بخشی جایگاه و نقش و فایده‌ای دارد. از این چشم‌انداز مشروعیت علوم جدید در امکانات گسترده‌ای که در نظارت و فرمانروایی بر محیط زیست در اختیار بشر گذارده است. از جامعه آینده از درون جامعه سرمایه‌داری و در پی گرایش‌ها متضاد و در درون این نظام‌ها پدید می‌آید و بدون گذر از مرحله سرمایه‌داری و صنعتی شدن و بدون پیشرفت علم و تکنولوژی دست یافتن به سطح بالایی از کارایی زیست‌محیطی ناممکن است.

روشنفکران دهه ۱۹۶۰ با موج جنبش‌های استقلال‌طلبی در مستعمرات مواجه بودند. در جهان دو قطبی شده آن دوران کمونیست‌ها، مارکسیست‌ها و سوسیالیست‌ها بر حرارت و پراورزی با شیارهای غایت‌اندیشانه هم‌چنان تنور جنبش اجتماعی را گرم نگه می‌داشتند، روشنفکران تحت‌تاثیر گرایش‌های مارکسیستی و اگزانسیاتیسیالیستی از نوع خشونت‌انقلابی حمایت می‌کردند که می‌کوشید شرایط جامعه مدرن آن روزگار را که نامطلوب تلقی می‌شد تغییر دهد. به عبارت دیگر پست مدرنیته نظامی اجتماعی است که پس از جنبش روشنگری سر برآورد. اگرچه ریشه‌های دنیای

مدرن را می توان در پیش از این جنبش جست و جو کرد وجه مشخصه آن پویایی بی سابقه رویا به حاشیه رانده شدن سنت و پیامدهای جهانی آن است .
(لایون ، ۱۳۸۰ ، ص ۴۲)

ظهور و شکل گیری جنبش دانشجویی فرانسه ۱۹۶۸

رهبر جوان انقلاب ۱۹۶۸ دانشجویان فرانسه کوهن بندیت بود^۱ اساساً جنبش دانشجویی ماه مه ۱۹۶۸ پاریس را سر آغاز جنبش دانشجویی می دانند هر چند این جنبش صرفاً دانشجویی نبود اما دانشجویان فرانسوی آن را در اعتراض به سیاست های ژنرال دوگل آغاز کردند که بسط و گسترش آن حضور دیگر اقشار اجتماعی و به ویژه کارگران را در پی داشت . جنبش اجتماعی از مفاهیمی است که در عین بدیهی بودن در تعریف و تبیین آن اختلاف نظر های زیادی وجود دارد عده ای جنبش اجتماعی را کوششی هماهنگ و مستمر می دانند که توسط یک یا چند گروه اجتماعی برای رسیدن به هدف یا اهداف مشترک دنبال می شود . و عده ای دیگر آنرا مبادرت جمعی به منظور استقرار نظم نو در زندگی دانسته اند . بنابراین می توان گفت که جنبش های اجتماعی یکی از عوامل مهم تغییر و دگرگونی اجتماعی و واکنشی در برابر بحرانها و نابسامانیها به شمار می روند. در واقع جنبش های اجتماعی نماینگر نا امیدی مردم از جریانهای سیاسی هستند که نتوانسته اند خواسته ها و انتظارات و نیاز های آن ها را برآورد سازند بنابراین علت اصلی بروز و ظهور جنبش های اجتماعی وجود نقص و نارسایی در نظام اجتماعی حاکم و برآورد ساختن نیازهای گروههای مختلف جامعه و یا مقاومت در برابر مطالبات آنان است . جنبش اجتماعی در معنای عام آن عموماً به عمل جمع کثیری از مردم اشاره دارد که هدفشان ایجاد دگرگونی اجتماعی یا تغییر بخشی از سیما های آن است . (عضدانلو ، ۱۳۸۴ ، ص ۲۸۳) دغدغه ها و خواسته های جنبش می ۱۹۶۸ از جنبش آرمان های عصر روشنگری بود احزاب ، انجمن ها بسیاری فعال بودند اما خواسته معترضان آن بود که این نهاد ها بتوانند نقش و مشارکت فعالتری در تصمیم گیری ها ایفا کنند به تعبیر فوکو : آنجا که قدرت هست مقاومت نیز سر بر می دارد زیرا وجود قدرت موقوف است به حضور مجموعه ای از نقاط مقاومت و به طور مشخص این جنبش ها با ابزار ها و رسانه های جمعی دهه ۶۰ تلاش کردند تا افکار عمومی جامعه جهانی به خصوص اروپا را نسبت به مسائل مهمی چون حقوق زنان (جنبش فمینیستی) و محیط زیست حساس نمایند .

گذار از مدرنیته و آغاز پست مدرنیسم

اولین پرسشی که اصطلاح پست - مدرن به ذهن می آورد گونه ای ارتباط با مدرن است پیشوند post در انگلیسی و بسیاری از زبان های اروپایی به گونه ای " تاخر " دلالت دارد به این معنا که اگر ما یک دوران تاریخی را زیر عنوان دوران مدرن می شناختیم به ادعای متفکران پست مدرن آن دوران به پایان رسیده است و اکنون دوران دیگری آغاز شده و یا اگر ما نحوه اندیشه ای را به نام مدرن می ساختیم به گمان متفکران پست - مدرن آن نحوه اندیشه از اعتبار افتاده است و اکنون شیوه جدیدی از اندیشه به جای آن نشسته است . گذار از جهان مدرن به جهان پست - مدرن دست کم از پایان دهه پنجاه قرن بیستم در غرب آغاز شده است هر چند شتاب این گذار در کشورهای مختلف و شرایط مختلف یکی نبوده و نیست . (حقیقی ، ۱۳۷۹ ، ص ۱۲)

بعضی نیز نقطه آغازین دوران مدرن را انقلاب صنعتی می دانند و بعضی دیگر پیدایش نظام تولید سرمایه داری و بازار آزاد را شروع دوران مدرن تلقی می کنند ولی به هر حال ویژگی خاص و برجسته این دوران عبارتند از رشد، شهرنشینی ، گسترش علوم جدید ، ایجاد نظام های قانونی و گسترش نظام های مردم سالارانه .

^۱ Kohn Benedite

چه بسا طبیعت خرد ستیز فرهنگ های سنتی همراه با نفوذ عمیق عرفان در فرهنگ ایرانی از علت های اصلی پذیرش سریع پست - مدرنیسم از جانب بسیاری از روشنفکران ایرانی است با این حال چنین می نماید که امروز پس از چند دهه که از عمر این جریان فکری می گذرد می توان از گونه ای فرهنگ پست مدرن سخن گفت که در دهه پایانی قرن بیستم نفوذ بسیاری یافته است .

پست مدرنیته مفهومی چند ایه است که ما را نسبت به انواع گوناگون دگرگونی های اجتماعی و فرهنگی بزرگی که در بسیاری از جوامع پیشرفته در پایان قرن بیستم در حال رخ دادن است هوشیار می کند . دگرگونی سریع تکنولوژی که متضمن گسترش ارتباط از راه دور و قدرت کامپیوتر است ، تغییر جهت علایق سیاسی بر آمد جنبش های اجتماعی به ویژه جنبش هایی که در جنسیت ، محیط زیست و مسائل قومی و نژادی تکیه می کنند و همه در این مفهوم دخیل اند (لایون ، ۱۳۸۰)

پیام های پست مدرنیسم: ساختار شکنی و نقدی بر مدرنیسم

اگر هدف تعریف مرز بندی و تعیین کردن حدود مفاهیم است ، هدف ساختار شکنی درست به عکس شکستن مرزها و محدودیت ها و کشف قلمروهای کشف نشده و ناشناخته است. و در واقع ساختار شکنی به هم ریختن . از ریشه کندن نظم های مفهومی و چار چوب فکری به ارث رسیده و بر گرداندن آن ها علیه پیش انگاشت های خودشان است . معنا بخشیدن تابعی است از مجموعه ای پیچیده از روابط ناخود آگاه میان عناصر گوناگون ؛ هدف ساختار شکنی نشان دادن تضادهای درونی و ناسازگاری های بنیادی کوشش های سنتی فلسفی است. هدف اساسی ساختار شکنی ژاک دریدا^۲ و پیروان او واژگون کردن اصل اولویت منطق بر زبان آوری است. هر چه که ساخته شده میتواند موضوع ساختار شکنی باشد و هر آنچه معنایش را مدیون تعلق به بافتی معین است می تواند در متن بافتی دیگر معنایی تازه بیابد. اندیشه مدرن از ابتدا موضوع نقدهای گوناگون بوده به ویژه در قرن نوزدهم . مهمترین وجه نقد مارکس از مدرنیسم متوجه یکی از ویژگی های بنیادین آن یعنی " فرد با وری" است . و به گمان نیچه تنها راه نجات از اسارت مدرنیسم همانا شکستن طلسم مدرنیسم ورد اساس به ویژه پروژه عقلی کردن جامعه است آرمان تحقق عقل و سازماندهی عقلی جامعه باقی مانده سنت روشنفکری است در دوران پست مدرن از اعتبار افتاده است و در نتیجه گرایش به مطلق باوری را در دل خود می پروراند . با آنکه نقطه عزیمت لیوتار شبیه عزیمت گاه دانیل بل است و نظریات خود را بر اساس ایده های بل و نیز آلن تورن می سازد اما وضع پسامدرن او دنیای فراسوی پیشرفت را به تصویر می کشد او می گوید درک این نکته دشوار است که تکنولوژی معاصر می تواند چه مسیر دیگری را به عنوان تبدیل کامپیوتری شدن جامعه در پیش گیرد که این ایده نمی تواند رشد اقتصادی و گسترش قدرت اجتماعی - سیاسی مکمل های طبیعی آن باشند به چالش کشد . در چارچوب اندیشه پست مدرنیسم جهانگستری یعنی گشتن زیبایی ها که فقط در تنوع و بسیارگونگی امکان بروز حضور می یابند و این تکثر گرایی محصول نقد پست مدرنیسم از خرد گرایی محض مدرنیسم است بنابراین مهمترین پیام جنبش پست مدرنیسم ساختار شکنی روابط حاکم بر جامعه مدرنیسم است که یکی از مهمترین روابط حاکم بر آن ساختار اقتصادی مبتنی بر فرهنگ لیبرالیسم و فردگرایی بود و تخریب محیط زیست به بهانه ارجحیت فرد بر جامعه صورت می گرفت و چون " اقتصاد " ارزش متعالی دوران مدرن است و هر آنچه مخالف گردش و " رشد اقتصادی " است بایستی سرکوب گردد و حفاظت محیط زیست به دلیل اینکه مانعی برای رشد اقتصادی تلقی می گردد در ادبیات مدرن جایگاهی ندارد ، اما پست مدرنیسم ساختار مدرنیته را درهم کوبید و موضوعاتی چون احترام به حقوق زنان ، به رسمیت شناختن نقش گروه های غیر دولتی و اهمیت حفاظت محیط زیست از دل جنبش پست مدرنیسم سر بر آورد .

^۲ Jack Daride

برگزاری اجلاس انسان و محیط زیست استکهلم ۱۹۷۲

با توجه به مطالب فوق درباره جنبش پست مدرنیسم و به خصوص جنبش دانشجویی دهه ۶۰ فرانسه، ارزش های نوینی از طریق رسانه های جمعی در جهان مطرح گردید که یکی از مهمترین آنها حفاظت "محیط زیست" بود. با توجه به اینکه اواخر دهه ۶۰ نیز دانشمندان و متخصصان محیط زیست درباره رشد بی رویه اقتصادی و تخریب محیط زیست ناشی از آن هشدار داده بودند، "جنبش سبز" در اروپا شکل گرفت و از طریق رسانه های جمعی آنرا تبدیل به یک جنبش سراسری و حتی جهانی نمود. در این راستا بود که اولین و بزرگترین اجلاس بین المللی در خصوص حفاظت محیط زیست تشکیل گردید. این اجلاس از پنجم تا شانزدهم ژوئن ۱۹۷۲ (خرداد ۱۳۵۱) در شهر استکهلم پایتخت سوئد با شرکت مقامات و نمایندگان اکثر کشورهای جهان تشکیل شد. کنفرانس مذکور در پایان اجلاس دوازده روزه خود مبادرت به انتشار یک بیانیه یا اعلامیه اصولی و یک طرح عملیاتی یا اجرایی نمود که به عنوان اسناد کنفرانس جهانی محیط زیست تلقی میشوند روز افتتاح این کنفرانس ۵ ژوئن به عنوان "روز جهانی محیط زیست" تعیین گردیده است، در مقدمه بیانیه استکهلم ۱۹۷۲ تاکید شده است که انسان مخلوق و شکل دهنده خود است محیطی که به وی بقای فیزیکی شده عطا می کند در تکامل طولانی سیاره خاکی که در آن انسان قدرت تغییر شکل محیط زیست خود از طریق سرعت زیاد علوم و تکنولوژی به طریقی بی شمار و به مقیاسی غیر قابل پیس بینی به دست آورده است. بنابراین بر اساس بیانیه استکهلم هر دو جنبه محیط زیست انسان طبیعی و مصنوعی برای رفاه بشر و بهره وری او از پایه بشری حتی حق به زندگی ضروری است که حمایت از محیط زیست انسان و بهبود آن موضوع مهمی است که بر رفاه افراد و توسعه اقتصادی در سراسر جهان اثر میگذارد زیرا بسیاری از مسائل زیست محیطی در کشورهای در حال توسعه از کمی توسعه ناشی میشود میلیونها تن از افراد بشر به زندگی در سطح پایین تر از آنچه که شایسته زندگی یک انسان است و حتی محرومیت از غذا، لباس، سلامتی و... ادامه میدهند بنابراین کشورهای صنعتی باید کوشش کنند که فاصله بین خود و کشورهای در حال توسعه تقلیل دهند و اکنون نقطه ای در تاریخ فرا رسیده است که باید فعالیت های خود را در سراسر جهان با رقابت موشکافانه تری از نظر پی آمد های محیط زیستی آنان شکل دهیم. به عبارت دیگر ما میتوانیم در اثر جهل و بی مبالائی، خسارت عمده ای و غیر قابل ترمیمی به محیط زیست زمین که زندگی و رفاه همه انسانها و حتی سایر موجودات زنده به آن وابسته است وارد سازیم و با لعکس دفاع از محیط زیست انسان و بهبود آن برای نسلهای حال و آینده هدفی ضروری برای نوع بشر محسوب می شود. هدفی که باید با همراهی و هماهنگی اهداف تایید شده بنیادی صلح و توسعه جهانی اقتصاد و اجتماع دنبال گردد. اصولی که در بیانیه کنفرانس ذکر شده است تعهدات مشترکی را مبنی بر اینکه انسان حقوقی بنیادی نسبت به آزادی، مساوات و شرایط مناسب زندگی در محیطی که به او اجازه زندگی سعادت مندانه را می دهد، از آن اصولی به منظور حل مسائلی از قبیل تمایل به اقدامات گزوهی برای حفظ بوم شناسی زمین مسئولیت کشورها بر منابع ملی و حق و حقوقشان در توسعه مطرح شد بیان می کند.

نقش رسانه ای جنبش پست مدرنیسم در شکل گیری اجلاس

بررسی رابطه بین استفاده از رسانه های ارتباط جمعی و تاثیرات ناشی از پست مدرنیسم یا فرانونین گرایبی، دگرگونی های بنیادین در تئوری های مدیریتی ایجاد کرده است به عنوان نمونه گذار از جهان ساده و احتمالی به سمت پیچیده و چندگانه دیدن واقعیت. عبور از جهان سلسله مراتبی به جهانی چند مرحله ای یا دیگر مراتبی و گذار از تجسم جهان بعنوان جهانی بی روح و ماشینی به تجسم جهان و گذر از مرحله عینیت گرایی و ورود به مرحله ژرف اندیشی نگاه به کاربرد تکنولوژی ها را دگرگون ساخته است. مصرف گرایی افراطی جای خود را به "مصرف بهینه" داده است. حاکمیت مطلقه در روابط بین الملل جای خود را به حاکمیت مسئولانه و متعهدانه داده است. رسانه ها توانسته اند تا حد زیادی این تغییر ارزش ها را جهانی کنند و مساله حفاظت محیط زیست را به عنوان یک "ارزش جهانی" قلمداد نمایند.

از این رو اجلاس استهکلم ۱۹۷۲ اولین گردهمایی برای بحث درباره خطرات محیط زیست محصول فعالیت و نقش رسانه های جمعی در تحریک افکار عمومی و بالتبع آن تشویق دولتها برای حضور در این اجلاس جهانی بود. بنا براین کنفرانس ۱۹۷۲ استهکلم را شاید بتوان همچنین اولین جرقه تشکیل "سازمانهای غیر دولتی"^۴ به شکل کنونی دانست.

نتیجه به رسمیت شناختن نقش گروههای غیر دولتی در حقوق بین الملل محیط زیست این است که سازمان های دولتی بین المللی و نیز سازمان های غیر دولتی با ایجاد فشار موجب می شوند تا دولت ها و همچنین شرکت های چند ملیتی حاضر به قبول موافقت نامه های زیست محیطی شده و سهمی از خود را به حفاظت از محیط زیست اختصاص دهند. همچنین برای حفاظت محیط زیست در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی گروههای غیر دولتی به عنوان ابزارهای کمکی برای دولتها به شمار آمدند و در بسیاری از معاهدات زیست محیطی پس از دهه ۷۰ این گروهها به عنوان ابزارهای اصلی و فرعی اجرای معاهدات تلقی شدند.

تاثیرات بیانیه استهکلم ۱۹۷۲ در حفاظت جهانی محیط زیست

تشویق افکار عمومی در مخالفت یا موافقت با سیاست ها، ابزاری مهم در جامعه امروزی به شمار می آید. تاثیر گروه های غیر دولتی دفاع از طبیعت این است که در خارج از محدوده دولتی به وسیله فعالیت های افشاگرانه از وهم چنین تهییج افکار مردم و نیز فعالیتهای حقوقی مانع فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی شوند که با ریختن مواد زائد و خطرناک و سمی خود باعث آلودگی می شوند این اقدام ها اگر نتوانند به طور کلی و قطعی مانع از فعالیت این شرکت ها شوند حداقل می توانند به طور جزئی هم که شده فعالیت آنها را محدود کنند (تقی زاده انصاری، ۱۳۸۷، صص ۲۰-۱۹) بخش عمده موفقیت ها و تاثیرات از این واقعیت است که بیش از هر نیروی اجتماعی به بهترین نحو قادر به سازگاری با شرایط ارتباطات و تکنولوژی روز بوده است.

بسیاری از فعالان محیط زیستی به طور موثری روشهای آناشسیستهای سنتی فرانسوی را به اجرا در آوردند یعنی اقدام به کنش تمثیلی کرده اند که ذهن ها را متوجه به خود کرده که این شیوه خود بحث برانگیز است. مشارکت مردمی، نقش گروههای غیر دولتی و افکار عمومی بین المللی از پایه های مهم حقوق محیط زیست است، هدف از بیانیه استهکلم نیز درخواست اجرای قوانین و به عبارت دیگر دادن پیشنهادهاى تازه برای نگهداری از انسان و محیط زیست است، در دهه ۶۰ با انعکاس اخبار تخریب محیط زیست برای نخستین بار در رسانه ها افکار عمومی هم به آن واکنش مثبت نشان داده و جنبش های محیط زیستی شکل گرفتند. مفهوم محیط زیست جهانی برخاسته از رویایی با پس زمینه آسیب پذیری تهدید و خطر است ولی در آن زمان گرچه همواره محیط زیست جهانی وجود داشته است ولی بعد مخاطرات آن مورد توجه جهانی قرار گرفت. بنابراین اجلاس استهکلم ۱۹۷۲ توانست نقطه عطف حقوق بین الملل محیط زیست به شمار آید و بسیاری از اسناد الزام آور و غیر الزام آور حقوق بین الملل محیط زیست بر اساس آن شکل گرفت و اصول حقوقی مندرج در بیانیه فوق در متون حقوقی زیادی در دهه های بعدی مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین اجلاس استهکلم ۱۹۷۲ توانست نقطه عطف حقوق بین الملل محیط زیست به شمار آید و بسیاری از اسناد الزام آور و غیر الزام آور حقوق بین الملل محیط زیست براساس آن شکل گرفت و اصول حقوقی مندرج در بیانیه فوق در متون حقوقی زیادی در دهه های بعدی مورد توجه قرار گرفت.

نتیجه گیری

همانگونه که اشاره شد بحث حمایت از انسان و محیط زیست در دهه ۶۰ با انعکاس اخبار تخریب محیط زیست در رسانه ها و افکار عمومی باعث شکل گیری جنبش های بین الملل به خصوص جنبش دانشجویی گردید و در پی اهمیت رسانه

^۴ NGO

ها در شکل گیری و شکل دهی افکار عمومی ، حفاظت محیط زیست به یکی از موضوعات مورد توجه این جنبش ها تبدیل گردید .

از آن جایی که بخشی از محیط زیست قربانی رشد بی رویه اقتصاد و صنعت می شود . حساسیت افکار عمومی به ویژه رسانه ها را بر می انگیزد و در واقع گفتمان محیط زیست و حقوق محیط زیست محصول ساختار شکنی در مدرنیته بود . بنابراین رابط میان انسان و طبیعت نه یک واقعیت عینی بلکه واقعیتی است گفتمانی و فرا گفتمانی . فراگفتمان مدرنیته برای پیشبرد اهداف خود در تلاش بود تا جریان مدرنیسم را حتی به بهای تخریب وسیع محیط زیست حفظ نماید ولی حال آنکه در عصر پست مدرنیسم گروههای طرفدار محیط زیست در تلاش اند تا محیط زیست را نجات دهند و در همین راستا اجلاس انسان و محیط زیست نیز نه تنها برای حفاظت محیط زیست فعالیت می کند بلکه در جهت کنترل و جلوگیری از تخریب محیط زیست نیز اصول و قواعد زیادی را بیان نمود و رسانه ها نیز کمک بسزایی به این روند نموده است که حکومت ها بتوانند با مسائل زیست محیطی به طور جدی برخورد کنند و سیاست گذاران بتوانند به برآورد توافق های زیست محیطی بپردازند . علاوه بر ان رسانه های جمعی با الهام از جنبش دانشجویی دهه ۶۰ توانست ارزش های فراموش شده دوران مدرنیسم را بازخوانی نماید و با مدد افکار عمومی جهانی ، دولتها را مجبور به شرکت در مذاکرات ، کنفرانس ها ی زیست محیطی نمایند . نتیجه قریب چهار دهه فعالیت مشترک رسانه ها و افکار عمومی جهانی تدوین اسناد و تصویب بیش از هزار معاهده بین المللی در حقوق بین الملل معاصر است .

منابع

- حقیقی ، شاهرخ ، ۱۳۲۱ - گذار از مدرنیته نیچه ، فوکو ، لیوتار ، دریدا . تهران : آگاه ، ۱۳۷۹
 - احمدی ، بابک ، مهاجر ، مهران ، نبوی ، محمد ، هرمونتیک مدرن . تهران : نشر مرکز ، ۱۳۷۷
 - ژان ،فرانسوالیوتار- وضعیت پست مدرن : گزارشی درباره دانش. تهران ۱۳۸۰
 - فوکو، میشل. ۱۹۸۴-۱۹۲۶ . نظم گفتار . ترجمه باقر پرهام -تهران : آگاه ۱۳۷۸
 - لایون ، دیوید .پسامدرنیته:ترجمه محسن حکیمی -تهران:آشیا ۱۳۸۰
- Jean – Francois Lyotard , the postmodern condition :A Reprt on Knowledge , (Minneapolis :University of Minnesota press , and Manchester : Manchester university press , 1984))
 - Michel Foucault , the order of things : An Archeology of the Human sciences , new york : vintage books , 1973.
 - M. Foucault . History of sexuality . Vol . I , pp . 92.97.
 - Michel Foucault . Discipline and punishment : the Birth of the prison .New york :pantheon , 1977, translated by Alen Sheridan.